

100682

Dialectologia catalana

Curs 2012-2013





1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Dialectologia catalana
Codi	100682
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	tercer curs, segon semestre
Horari	dimarts i dijous de les 11h30' a les 13h
Lloc on s'imparteix	Facultat de Filosofia i Lletres
Llengües	català

Professor/a de contacte

Nom professor/a	Mar Massanell i Messalles
Departament	Departament de Filologia Catalana
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B11-274
Telèfon (*)	93 581 15 57
e-mail	mar.massanell@uab.cat
Horari d'atenció	dimecres de les 11h30' a les 12h30' dijous de les 10h30' a les 11h30'

2. Equip docent

Nom professor/a	Mar Massanell i Messalles
Departament	Departament de Filologia Catalana
Universitat/Institució	Universitat Autònoma de Barcelona
Despatx	B11-274
Telèfon (*)	93 581 15 57
e-mail	mar.massanell@uab.cat
Horari de tutories	dimecres de les 11h30' a les 12h30' dijous de les 10h30' a les 11h30'



3.- Prerequisits

Per al seguiment de la Dialectologia catalana, és beneficiós que l'estudiant hagi assimilat els continguts que s'imparteixen, d'una banda, a Història social de la llengua catalana (segon curs, primer semestre) i, de l'altra, a Gramàtica històrica catalana (segon curs, segon semestre). D'aquesta manera, disposarà d'un panorama estructurat de les diverses etapes de la història de la llengua i dels factors externs que n'han condicionat l'evolució interna en els diversos territoris del domini lingüístic català, i també tindrà una visió dels diversos estadis evolutius pels quals ha passat la llengua catalana des dels seus orígens, que podrà relacionar amb les variants dialectals actuals més conservadores.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

L'assignatura Dialectologia catalana forma part de la matèria "Llengua catalana: variació i diacronia" del pla d'estudis del grau en Llengua i literatura catalanes. Aquesta matèria, de 18 crèdits ECTS de caràcter obligatori, s'estructura en tres assignatures, de sis crèdits cadascuna, que s'imparteixen semestralment entre segon i tercer curs: Història social de la llengua catalana (segon curs, primer semestre), Gramàtica històrica catalana (segon curs, segon semestre) i Dialectologia catalana (tercer curs, segon semestre).

A Història social de la llengua catalana, l'estudiant adquireix els coneixements fonamentals sobre els factors de la història externa del català que n'han condicionat l'evolució interna, i arriba ben preparat, doncs, per a estudiar-ne els canvis i entendre'n les motivacions.

A Gramàtica històrica catalana, l'estudi se centra en els principals canvis foneticofonològics, morfològics, sintàctics i lexicosemàntics que han modificat el sistema lingüístic català, al llarg del temps i en el conjunt dels territoris que en configuren el domini lingüístic. Els coneixements proporcionats a Gramàtica històrica catalana serveixen per a consolidar alguns dels conceptes adquirits a Història social de la llengua catalana i són molt útils per al seguiment de la Dialectologia catalana, la darrera assignatura obligatòria de la matèria "Llengua catalana: variació i diacronia", si tenim en compte que la variació geogràfica i la variació diacrònica estan profundament interrelacionades: moltes de les variants dialectals actuals són reflexos o bé d'evolucions divergents a partir d'un origen comú, o bé del manteniment en territoris diversos de formes sorgides en estadis evolutius successius.

A Dialectologia catalana, l'interès d'estudi se centra en la variació que presenta sincrònicament la llengua catalana al llarg del domini lingüístic: cal descriure-la i també entendre-la, d'una banda, en relació amb factors de la història social que han condicionat diferències d'entorn substancials i, de l'altra, establint connexions amb els diversos estadis evolutius pels quals ha passat la llengua, en la totalitat del territori o, sovint, només en un part d'aquest.



5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència

CE13. Comprendre i interpretar l'evolució sociolingüística de la comunitat lingüística.

Resultats d'aprenentatge

L'estudiant haurà de ser capaç d'identificar i interpretar les diverses etapes de la història de la llengua i de relacionar-les amb els diversos processos històrics que han afectat el domini lingüístic català. Igualment l'estudiant haurà de comprendre la matèria de forma integral i d'identificar el context social i cultural en què s'inscriuen els processos historiolingüístics.

Competència

CE14. Comprendre i interpretar les bases de la gramàtica històrica catalana.

Resultats d'aprenentatge

L'estudiant haurà de ser capaç d'aplicar els coneixements adquirits a la determinació de l'evolució de la llengua catalana a partir de la base llatina. En concret, haurà de dominar l'ús de les eines disponibles per a l'estudi del canvi lingüístic (diccionaris, gramàtiques, corpus documentals, etc.); haurà de tenir la capacitat de comentar des del punt de vista lingüístic textos de diverses extraccions històriques i geolèctals, i haurà de poder formular hipòtesis explicatives dels canvis lingüístics i avaluar-ne la validesa.

Competència

CE15. Conèixer, comprendre i aplicar els fonaments de l'etimologia i l'onomàstica.

Resultats d'aprenentatge

L'estudiant haurà de ser capaç d'aplicar els coneixements adquirits a l'explicació dels canvis gramaticals, i haurà de fer-ho des de dues perspectives. D'una banda, des del punt de vista més estrictament lingüístic, i de l'altra, des de l'òptica de la relació amb els processos històrics i culturals i amb l'entorn geogràfic i social.

Competència

CE16. Treballar autònomament en l'estudi històric.

Resultats d'aprenentatge

L'estudiant haurà de ser capaç d'utilitzar els mecanismes d'accés a la documentació i a la informació sobre els diversos períodes de la història de la llengua catalana; haurà de saber extreure'n dades, organitzar-les i interpretar-les, i haurà de poder basar-s'hi per a construir un discurs crític.

Competència

CT1. Dominar l'expressió oral i escrita.
CT2. Potenciar la capacitat de lectura, interpretació i anàlisi crítica.
CT3. Treballar responsablement de manera autònoma o en equip.
CT4. Realitzar treballs escrits o presentacions orals efectives i adaptades al registre adequat.
CT5. Aplicar les eines informàtiques i saber consultar les fonts documentals específiques.
CT6. Utilitzar la informació d'acord amb l'ètica científica.
CT7. Mantenir una actitud de respecte cap a les opinions, els valors, el comportament i les pràctiques dels altres.



6.- Continguts de l'assignatura

1. Introducció. El domini lingüístic català: fragmentació administrativa, extensió territorial, demografia, estatus jurídic de la llengua, situació sociolingüística. La divisió dialectal del català: la partió català oriental / occidental, criteris de Milà i Fontanals, Fabra, Veny; teories de la macrodivisió.

2. Conceptes bàsics. La variació lingüística: dialectes constitutius i dialectes consecutius; el *continuum* lingüístic; varietat lingüística, llengua i dialecte; variables i variants lingüístiques; isoglossa i feix d'isoglosses. Dialectes i llengua estàndard: el procés d'estandardització.

3. Metodologia del treball de camp. Qüestionaris. Etnotextos. Informants. Xarxa geogràfica. Elicitació. Transcripció. Anàlisi de dades.

4. Descripció dels dialectes catalans.

4.1. Català oriental.

4.1.1. Català central. Subdialectes i parlars: català septentrional de transició, tarragoní, parlar salat, parlar xipella, barceloní.

4.1.2. Català septentrional o rossellonès. Subdialectes: capcinès.

4.1.3. Català balear. Subdialectes i parlars: mallorquí, menorquí, eivissenc-formenterer, parlars campanar.

4.1.4. Català alguerès.

4.2. Català occidental.

4.2.1. Català nord-occidental. Subdialectes i parlars: pallarès, ribagorçà, tortosí, parlars del Matarranya.

4.2.2. Català valencià. Subdialectes i parlars: valencià septentrional, valencià central, valencià meridional, alacantí, parlars de Tàrbena i la Vall de Gallinera.

4.3. Comparació interdialectal.

ESTRUCTURA DE LA DESCRIPCIÓ DE CADA DIALECTE: *Introducció*: delimitació territorial, factors històrics, factors socials. *Aspectes foneticofonològics*: vocalisme tònic, vocalisme àton, consonantisme. *Aspectes morfosintàctics*: morfologia nominal, morfologia verbal, sintaxi. *Aspectes lèxics*. *Subdialectes*.



7.- Metodologia docent i activitats formatives

L'assignatura Dialectologia catalana, de 6 crèdits ECTS (150 hores de dedicació per part de l'estudiant), combinarà tres tipus d'activitats formatives: activitats dirigides, com classes teòriques i seminaris de discussió de textos (35% de la dedicació); activitats supervisades, com la presentació pública de treballs (10% de la dedicació), i activitats autònomes, com la recerca de documentació, la lectura de textos, la redacció d'exercicis i de treballs i l'estudi (50% de la dedicació).

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Dirigides	Activitats dirigides, com classes teòriques i seminaris de discussió de textos	52,5	Els vinculats a CE13, CE114 i CE15
Supervisades	Activitats supervisades, com la presentació pública de treballs	15	Els vinculats a CE13, CE14, CE15 i, especialment, CE16
Autònomes	Activitats autònomes, com la recerca de documentació, la lectura de textos, la redacció d'exercicis i de treballs i l'estudi	75	Els vinculats a CE13, CE14, CE15 i, especialment, CE16



8.- Avaluació

L'avaluació de Dialectologia catalana es durà a terme a través de la realització **a l'aula, els dies fixats**, de **tres** pràctiques puntuades, de valor progressiu al llarg del curs (20%, 30%, 50%). En aquestes pràctiques, l'estudiant haurà de posar a prova els seus coneixements sobre la variació de la llengua catalana al llarg del domini lingüístic, a través de la resolució de diverses preguntes, exercicis o activitats.

Per superar l'assignatura, cal que la mitjana ponderada de les tres pràctiques arribi a cinc punts (no s'exigeix, per tant, aprovar les pràctiques per separat). Si es lliura una o dues pràctiques, la qualificació de l'assignatura ja no pot ser "no presentat" (les pràctiques no realitzades comptaran com a zeros). Per poder optar a la reavaluació, cal que la nota de l'avaluació continuada estigui compresa entre 4,1 i 4,9 punts.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Pràctica 1. Resolució per escrit d'exercicis de dialectologia (20%)	2,5	Els vinculats a CE13, CE14, CE15 i CE16
Pràctica 2. Resolució per escrit d'exercicis de dialectologia (30%)	2,5	Els vinculats a CE13, CE14, CE15 i CE16
Pràctica 3. Resolució per escrit d'exercicis de dialectologia (50%)	2,5	Els vinculats a CE13, CE14, CE15 i CE16



9- Bibliografia i enllaços web

- ALCOVER, Antoni Maria i Francesc de Borja MOLL (1926-68, 1975-1977² [1993]). *Diccionari català-valencià-balear* [= DCVB]. 10 vol. Palma de Mallorca: Moll.
- BADIA I MARGARIT, Antoni Maria (1951, trad. 1981 [1994³]). *Gramàtica històrica catalana*. València: Tres i Quatre (*Biblioteca d'Estudis i Investigacions*, 4).
- COLOMINA I CASTANYER, Jordi (1999). *Dialectologia catalana. Introducció i guia bibliogràfica*. Alacant: Universitat d'Alacant.
- COM ensenyar català als adults. Suplement 6. *Mapes per a l'estudi de la llengua catalana* (1989). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Gabinet de Didàctica.
- COROMINES, Joan (1980-2001 [1995-2001]). *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* [= DECat]. 10 vol. Barcelona: Curial / La Caixa.
- FERRANDO, Antoni i Miquel NICOLÁS (1993 [1997²]). *Panorama d'història de la llengua*. València: Tàndem.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS; SECCIÓ FILOLÒGICA (1990a [1999³]). *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana* [= Proposta]. I. Fonètica. Barcelona: IEC.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS; SECCIÓ FILOLÒGICA (1992 [1999³]). *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana* [= Proposta]. II. Morfologia. Barcelona: IEC.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS; SECCIÓ FILOLÒGICA (1999). *Aplicació al català dels principis de transcripció fonètica de l'Associació Fonètica Internacional*. Barcelona: IEC.
- MASSANELL I MESSALLES, Mar (2012). «Feva temps que no diva tants verbs!» *Manteniment i transformació de paradigmes verbals en el català nord-occidental del tombant de segle*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- MOLL, Francesc de Borja (1952, trad. 1991). *Gramàtica històrica catalana*. València: Universitat de València.
- PRADILLA I CARDONA, Miquel Àngel (ed.) (1999). *La llengua catalana al tombant del mil·lenni. Aproximació sociolingüística*. Barcelona: Empúries.
- SOLÀ, Joan; LLORET, Maria Rosa; MASCARÓ, Joan; PÉREZ SALDANYA, Manuel (dir.), *Gramàtica del català contemporani*, 3 vol. Barcelona: Empúries.
- VENY, Joan (1978 [1998¹²]). *Els parlars catalans (Síntesi de dialectologia)*. Palma de Mallorca: Moll (Tomir, 38).



VENY, Joan (1986 [1986²]). *Introducció a la dialectologia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. (Biblioteca Universitària; 4).

VENY, Joan i Mar MASSANELL I MESSALLES (2002 [2012²]). *Dialectologia catalana*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.



10.- Programació de l'assignatura

La programació concreta de l'assignatura estarà disponible en un document extern a l'abast dels estudiants.

ACTIVITATS D'APRENENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENENTATGE

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENENTATGE